

TỔNG HỢP BIỂN ĐÔNG TUẦN QUA

(từ 29/4 đến 5/5/2013)

- Trung Quốc ban hành lệnh cấm đánh bắt quanh bãi cạn Scarborough
- Ngoại trưởng Trung Quốc công du Đông Nam Á
- Trung Quốc bổ sung tàu khu trục mới cho Hạm đội Nam Hải
- Việt Nam phản đối Trung Quốc xâm phạm chủ quyền quần đảo Hoàng Sa
- Philippines: Vụ kiện Trung Quốc có thể kéo dài 2 đến 3 năm
- Tàu nghiên cứu biển Nga khảo sát Trường Sa

Động thái của các quốc gia

+ Trung Quốc:

Trung Quốc bổ sung tàu khu trục mới cho Hạm đội Nam Hải. Giới quân sự Bắc Kinh chính thức bàn giao 1 tàu hộ vệ lớp 054A cho hạm đội Nam Hải. Hoạt động bàn giao diễn ra tại quân cảng Tam Á đảo Hải Nam, chiếc hộ vệ hạm này được đặt tên là Yueyang (Nhạc Dương). Tàu khu trục Nhạc Dương có khả năng do thám dài ngày và được trang bị hệ thống phòng không cũng như chống tàu ngầm.

Trung Quốc ban hành lệnh cấm đánh bắt xung quanh bãi cạn Scarborough. Một số ngư dân Philippines ở Masinloc, Zambales hôm 2/5 cho biết Trung Quốc vừa triển khai một loạt tàu hải giám để thực hiện lệnh cấm đánh bắt cá trong phạm vi 24km xung quanh bãi cạn Scarborough.

Tân Ngoại trưởng Trung Quốc hội đàm TTK ASEAN Lê Lương Minh. Ngày 2/5, Bộ trưởng Ngoại giao Trung Quốc Vương Nghị đã tới thăm

Ban thư ký của ASEAN ở thủ đô Jakarta, Indonesia. Trong cuộc gặp với Tổng thư ký ASEAN Lê Lương Minh, hai bên đã trao đổi quan điểm về một loạt vấn đề cùng quan tâm, trong đó tập trung vào phương thức tiếp tục tăng cường quan hệ đối tác chiến lược ASEAN-Trung Quốc. Tổng Thư ký ASEAN Lê Lương Minh và ông Vương Nghị nhấn mạnh tầm quan trọng của việc đảm bảo đầy đủ và thực hiện hiệu quả Tuyên bố về ứng xử của các bên ở Biển Đông để tiến tới ký kết Bộ quy tắc ứng xử ở Biển Đông.

+ Việt Nam:

Việt Nam phản đối Trung Quốc xâm phạm chủ quyền tại quần đảo Hoàng Sa. Ngày 30/4, trả lời câu hỏi của phóng viên đề nghị cho biết phản ứng của Việt Nam về việc Trung Quốc tổ chức đưa khách du lịch tới quần đảo Hoàng Sa, Người Phát ngôn Bộ Ngoại giao Lương Thanh Nghị nêu rõ: “Những việc làm trên của phía Trung Quốc đã xâm phạm nghiêm trọng chủ quyền của Việt Nam, trái với Thỏa thuận nguyên tắc cơ bản giải quyết các vấn đề trên biển giữa Việt Nam và Trung Quốc, không tuân thủ Tuyên bố cấp cao giữa ASEAN - Trung Quốc kỷ niệm 10 năm DOC và vi phạm DOC, gây căng thẳng và làm phức tạp tình hình ở Biển Đông.”

900 sinh viên đến Lý Sơn dự hội trại biển đảo Tổ quốc. Sáng 3/5, Hội trại sinh viên với biển đảo Tổ quốc, chủ đề “Tự hào biển đảo Việt

Nam” chính thức khai mạc tại huyện đảo Lý Sơn, tỉnh Quảng Ngãi, với sự tham gia của hơn 900 sinh viên các trường Đại học, Cao đẳng trên toàn quốc. Trong 3 ngày hội trại, 900 sinh viên sẽ tham gia nhiều hoạt động hướng về biển đảo quê hương như: dự lễ khởi công xây dựng công trình cột cờ Tổ quốc; trưng bày 23 “Mô hình nghiên cứu khoa học sinh viên hướng về biển đảo Tổ quốc”; Triển lãm “Mô hình, tranh ảnh về cuộc sống biển đảo.”

+ *Philippines:*

Philippines mua 2 tàu chiến mới cho hải quân. Thứ trưởng Quốc phòng Philippines Fernando Manalo ngày 29/4 cho hay, chính phủ nước này đã duyệt kinh phí 18 tỷ peso (tương đương 437,4 triệu USD) để mua 2 tàu khu trục mới loại nhỏ theo chương trình hiện đại hóa các lực lượng vũ trang Philippines. Việc mua sắm chiến hạm mới sẽ được Bộ Quốc phòng Philippines tiến hành thông qua đấu thầu công khai và quá trình mua sắm dự kiến sẽ hoàn tất trong Quý II năm nay. Hiện đã có 3 nước Tây Ban Nha, Hàn Quốc và Singapore thông báo muốn tham gia đấu thầu đóng hai tàu chiến này.

Ngoại trưởng Philippines: Vụ kiện Trung Quốc có thể kéo dài 2 đến 3 năm. Trả

lời phỏng vấn hôm 30/4, ông Del Rosario cho biết “Vụ kiện ra tòa quốc tế là phương án cuối cùng được lựa chọn, sau hàng loạt nỗ lực mà Philippines đã tiến hành qua các kênh chính trị

và ngoại giao.” Theo Ngoại trưởng Philippines, vấn đề cốt lõi trong căng thẳng biển Đông là việc Trung Quốc tuyên bố có “chủ quyền không thể tranh cãi với toàn bộ Biển Đông.”

+ *Úc:*

Úc công bố Sách trắng Quốc phòng. Ngày 3/5, chính quyền Úc công bố Sách trắng Quốc phòng năm 2013 với mục tiêu phát triển các lực lượng vũ trang đạt khả năng phối hợp trên biển, đất liền và trên không. Sách trắng nói rõ vị trí địa lý của Úc đòi hỏi một chiến lược biển để ngăn chặn và đánh bại các cuộc tấn công đồng thời góp phần bảo đảm an ninh, ổn định khu vực rộng lớn hơn. Ngoài việc ngăn chặn và đánh bại các cuộc tấn công, theo Sách trắng, Úc còn có nhiệm vụ đóng góp nhiều hơn vào duy trì hòa bình, ổn định cũng như nâng cao khả năng sẵn sàng hỗ trợ mỗi khi có biến cố ở khu vực Ấn Độ Dương - Thái Bình Dương, với ưu tiên là Đông Nam Á. Trong đó, Sách trắng nhấn mạnh Việt Nam là một đối tác đang lên của Úc, “Chính phủ Úc sẽ xây dựng quan hệ hợp tác an ninh - quốc phòng thực chất và chiến lược với Việt Nam xuất phát từ vai trò và ảnh hưởng nổi bật của Việt Nam ở ASEAN. Trong các trọng tâm hợp tác có an ninh biển và hoạt động chống khủng bố.” Bên cạnh đó, Sách trắng khẳng định liên minh với Mỹ vẫn đóng vai trò quan trọng nhất cũng như đề cao sự phát triển trong quan hệ an ninh, quốc phòng Úc - Nhật thời gian qua.

+ *Nga:*

Tàu nghiên cứu biển Nga khảo sát Trường Sa. Tàu nghiên cứu biển lưu động mang tên “Viện sĩ Oparin”, thuộc Viện Hàn lâm khoa học Liên bang Nga, vừa rời thành phố Nha Trang để bắt đầu chuyến nghiên cứu, khảo sát vùng biển nước trong thời gian gần 2 tháng. Chuyến nghiên cứu này có 22 nhà khoa học Liên bang Nga và 12 nhà khoa học thuộc Viện Hàn lâm khoa học và công nghệ Việt Nam. Tàu “Viện sĩ Oparin” hạ thủy năm 1985, dài hơn 75m, rộng gần 15m, được thiết kế riêng cho việc nghiên cứu khoa học về đại dương.

Quan hệ các nước

Ngoại trưởng Trung Quốc công du Đông Nam Á. Trong chuyến đi 6 ngày (từ 30/4-5/5), ông Vương Nghị sẽ đến thăm các nước thành viên của ASEAN bao gồm Thái Lan, Indonesia, Singapore và Brunei. **Ngày 1/5**, trong cuộc họp báo sau khi hội đàm với Phó Thủ tướng kiêm Ngoại trưởng Thái Lan Suraporn Tovichakchaikul, ông Vương Nghị cho biết, chính sách của Chính phủ mới ở Trung Quốc với ASEAN là “Ba kiên trì”. Đó là kiên trì lấy tăng cường hợp tác láng giềng hữu nghị với ASEAN làm phương hướng ưu tiên trong chính sách ngoại giao láng giềng; kiên trì không ngừng củng cố, làm sâu sắc quan hệ đối tác chiến lược với ASEAN; kiên trì thông qua hiệp thương hữu nghị và hợp tác cùng có lợi để xử lý những bất đồng và những vấn đề với các nước ASEAN. **Ngày 2/5**, ông Vương Nghị đã có cuộc hội kiến với người đồng cấp Indonesia Marty Natalegawa tại Jakarta. Phát biểu trong cuộc họp báo sau khi hội kiến, Ngoại trưởng Indonesia Marty Natalegawa cho biết, “Ông Vương Nghị

và tôi vừa nhất trí thúc đẩy thảo luận về Bộ quy tắc ứng xử Biển Đông (COC) thông qua cơ chế Nhóm công tác ASEAN - Trung Quốc”. Về phần mình, ông Vương Nghị nói, “Trung Quốc sẽ làm hết sức để duy trì hòa bình và ổn định trong khu vực. Điều đó sẽ không thay đổi”. **Về vấn đề Biển Đông**, “Trung Quốc khuyến khích duy trì ổn định và an ninh ở Biển Đông; sẽ thực hiện DOC một cách đầy đủ và hiệu quả; tiếp tục giải quyết tranh chấp thông qua đàm phán với các nước có liên quan trực tiếp.” **Ngày 3/5**, ông Vương Nghị có cuộc hội đàm với các nhà lãnh đạo Singapore. Về vấn đề Biển Đông, tuyên bố của Bộ Ngoại giao Singapore sau cuộc gặp nêu rõ: “Hai bên nhất trí về sự cần thiết của việc hợp tác chủ động giữa ASEAN và Trung Quốc trên con đường tiến tới việc sớm ký kết Bộ quy tắc ứng xử của các bên ở Biển Đông (COC) trên cơ sở đồng thuận.” **Trong chuyến thăm Brunei hôm 4/5**, Bộ Ngoại giao Brunei và Trung Quốc đã ra tuyên bố chung. Về Biển Đông, tuyên bố chung có đoạn, “Tất cả các bên phải thực hiện Tuyên bố về ứng xử của các bên ở Biển Đông (DOC) một cách toàn diện và hiệu quả, thực hiện và tăng cường hợp tác thực tiễn trên biển, thúc đẩy tiến trình xây dựng Bộ quy tắc ứng xử trên Biển Đông từng bước trên cơ sở đồng thuận.”

Phân tích và đánh giá

“Chính sách biển của Trung Quốc” của *C. Raja Mohan*. Tàu Liêu Ninh là một biểu tượng tiêu biểu thể hiện ý chí chính trị của Bắc Kinh trong việc theo đuổi những mục tiêu mới. Tàu sân bay đầu tiên này cũng là niềm tự hào của người dân Trung Quốc. Nó là một công cụ hữu hiệu để tập hợp chủ nghĩa yêu nước và là chất xúc tác cho việc tự ý thức về tầm quan trọng của quốc gia trên trường quốc tế. Bên cạnh Liêu Ninh, hải quân Trung Quốc nói rằng họ đang xây dựng hai tàu sân bay dựa trên các thiết kế trong nước. Ngoài ra nước này cũng có kế hoạch đóng mới một tàu sân bay thứ 4 và chạy bằng năng lượng hạt nhân. Với giới lãnh đạo Trung Quốc, việc tàu sân bay Liêu Ninh được đưa vào hoạt động chính thức sau nhiều cuộc thử nghiệm trên biển vào năm ngoái không phải nhằm mục đích gây dựng tiếng vang. Việc đưa tàu Liêu Ninh vào hoạt động là nhằm thực hiện đầy đủ “nhiệm vụ lịch sử” của quân đội vũ trang Trung Quốc trong kỷ nguyên hiện đại. Đại hội lần thứ 18 của Đảng Cộng sản Trung Quốc năm ngoái đã tuyên bố việc bảo vệ “các quyền và lợi ích

trên biển” là một trong những ưu tiên chiến lược cao nhất của Trung Quốc. Một phần nào đó, chỉ thị chính trị mới của Trung Quốc là để bảo vệ yêu sách lãnh thổ bành trướng tại Biển Đông và Biển Hoa Đông. Sách trắng quốc phòng mới nhất của Trung Quốc cho chúng ta biết trọng tâm mới của Trung Quốc chính là các vấn đề trên biển. Hải quân Trung Quốc sẽ có vai trò chủ đạo trong “các chiến lược nhằm khai thác, tận dụng và bảo vệ các vùng biển và đại dương, và xây dựng Trung Quốc trở thành một cường quốc biển”. Việc Bắc Kinh hé mở định hướng quân sự là một hệ quả tất yếu đến từ nền kinh tế toàn cầu hóa của Trung Quốc. Khi mà các lợi ích vượt ra ngoài đường biên giới của nước này, thì đương nhiên Bắc Kinh sẽ tìm cách triển khai sức mạnh quân sự của mình. Tuy nhiên, sự phát triển được dự đoán trước này sẽ có những hệ lụy nghiêm trọng mà các láng giềng của Trung Quốc và các cường quốc khác phải chuẩn bị để đối phó.

“Sự mơ hồ chiến lược ở Biển Đông” của *Roberto Tofani*. Chiến lược trục xoay Châu Á thiếu tính quyết đoán của Mỹ đã tạo ra một tình trạng mơ hồ chiến lược ở Biển Đông. Trong khi các nước trong khu vực tin rằng Washington sẽ thực hiện chính sách xoay trục chuyển 60% sức mạnh hải quân đến khu vực này vào năm 2020, thì hiện vẫn chưa rõ sự thay đổi chiến lược này sẽ ảnh hưởng như thế nào đến tranh chấp biển đảo đang ngày càng leo thang trong khu vực. Có ý kiến cho rằng Mỹ có ý định tăng cường sự

hiện diện trong khu vực chỉ đến mức độ không làm cho Trung Quốc khó chịu. Sự mơ hồ chiến lược cùng sự nghi ngờ về quyết tâm chính trị của Mỹ đã khiến các quốc gia liên quan đến tranh chấp ở Biển Đông tiến tới việc củng cố mối quan hệ đồng minh với các cường quốc khác trong khu vực gồm Úc, Ấn Độ và Nhật Bản. Một số nhà phân tích cho rằng liên minh chông chéo và có phần cạnh tranh nhau này có thể gây mất ổn định khu vực, khi Trung Quốc bắt đầu cảm thấy bị các nước bên ngoài khu vực bao vây. Đã có ý kiến nghi ngờ về khả năng tài chính của Mỹ trong việc thực hiện “xoay trục” một cách có ý nghĩa chiến lược và bền vững. Với kế hoạch cắt giảm ngân sách quân sự đáng kể tại Washington, các nước đồng minh và đối tác của Mỹ trong khu vực tự hỏi liệu Mỹ có thể theo kịp tốc độ tăng chi tiêu quốc phòng của Trung Quốc, trong đó có kinh phí đáng kể để tăng cường sức mạnh hải quân. Một số nhà phân tích khu vực cho rằng Mỹ không nhằm mục đích “kiềm chế” Trung Quốc và vẫn hy vọng nước này trở thành một cường quốc “có trách nhiệm” trong khu vực. Mặc dù đã ký Hiệp ước phòng thủ chung với Philippines năm 1951, thời gian qua, Mỹ đã thể hiện rõ thái độ tránh xung đột trong tranh chấp biển đảo giữa Manila và Bắc Kinh. Trong những tháng gần đây, Trung Quốc củng cố yêu sách của mình bằng việc triển khai nhiều hơn các cuộc tuần tra trên biển, báo hiệu lập trường cứng rắn của Bắc Kinh trước sự can thiệp của nước ngoài, trong đó có cam kết “xoay trục” của Mỹ. Tình hình đang trở nên phức tạp hơn, khi không phải tất cả các nước thành viên ASEAN đều

hoan nghênh sự hiện diện quân sự nhiều hơn của Mỹ để tạo đối trọng với Trung Quốc. Indonesia được cho là ưu tiên các biện pháp ngoại giao hơn chính sách cân bằng sức mạnh trong khu vực do Mỹ hậu thuẫn. Trong khi một số nước ASEAN muốn Ấn Độ, Nhật Bản có vai trò tích cực hơn ở Biển Đông, một vài nước khác lại e ngại sự can dự của hai nước nói trên sẽ khiến cho tình hình thêm bất ổn. Dù cho có hay không chiến lược “xoay trục” của Mỹ thì Bắc Kinh cũng sẽ ít khả năng chấp nhận đối thoại đa phương về Biển Đông để giải quyết các tranh chấp (thông qua ASEAN hay ở bất cứ nơi nào khác). Thay vào đó, Trung Quốc có xu hướng củng cố lập trường ngăn chặn sự can dự của nước ngoài vào vấn đề Biển Đông. Bằng việc triển khai các cuộc tuần tra hải quân trong khu vực tranh chấp, Trung Quốc đang củng cố yêu sách chủ quyền và tăng cường lợi thế chiến lược ở Biển Đông. Trong khi mục tiêu chiến lược của Mỹ vẫn còn khá mơ hồ thì mục tiêu chiến lược của Trung Quốc dường như ngày càng rõ nét.

“ASEAN cần phải làm gì trong tranh chấp Biển Đông?” của *Vignesh Ram*. Giới lãnh đạo sẽ đóng vai trò quan trọng trong việc định hướng và ra quyết định của ASEAN trong một vài tháng tới. Yêu sách của Brunei tại Biển Đông tương đối nhỏ so với yêu sách của Philippines và Việt Nam, và Brunei cũng là nước không có nhiều động thái khẳng định yêu sách của mình. Đây vừa là điểm mạnh cũng là điểm yếu của ASEAN. Các quốc gia thành viên ASEAN cũng nhận thấy họ không thể loại bỏ bất kỳ nước lớn nào ra khỏi những tính toán của mình trong hệ

thống quan hệ quốc tế và trong quá trình hội nhập kinh tế đang được đẩy mạnh. Tuy nhiên nếu không giải quyết một cách triệt để, thì leo thang tranh chấp tại Biển Đông có nguy cơ sẽ ảnh hưởng đến hòa bình và ổn định của khu vực, nhân tố góp phần tạo nên tốc độ tăng trưởng kinh tế vượt trên mong đợi của khu vực. Trong cuộc chơi địa chiến lược phức tạp này, các nước lớn tại khu vực như Indonesia buộc phải giữ sợi dây liên kết giữa các nước ASEAN và hỗ trợ các quốc gia yếu sách nhỏ hơn như Brunei để nước này có thể có lợi từ vị thế đặc biệt của mình đối với Trung Quốc. Sự đồng thuận của ASEAN trong vấn đề Biển Đông sẽ là một đối trọng chiến lược đáng kể với Trung Quốc và giảm bớt nguy cơ về việc quá phụ thuộc vào các cường quốc bên ngoài như Mỹ để tạo sự cân bằng chiến lược. Với mục tiêu duy trì hòa bình khu vực, ASEAN cần tái cam kết với các nguyên tắc cơ bản là đoàn kết và đồng thuận. Cho dù Brunei có mục đích và động lực trong việc cụ thể hóa cách tiếp cận trên, chúng ta vẫn chưa thể rõ liệu lời nói của nước này có đủ trọng lượng hay thẩm quyền giúp ASEAN quay trở lại đoàn kết và đạt được một giải pháp hòa bình với Trung Quốc tại Biển Đông.

“Trung Quốc đang mất dần niềm tin của các nước trong khu vực?” của *Greg Torode*. Nếu có một tiêu đề cho bài báo này, thì đó chính là cách thức mà các quốc gia khu vực đang hợp tác một cách kín đáo nhưng rất tích cực để đối phó những thách thức đến từ sự trỗi dậy của Trung Quốc. Đây không đơn giản là tình huống các quốc gia láng giềng lo lắng của Trung Quốc tìm

tới sự tái can dự của Mỹ, mà là các quốc gia bất kể lớn nhỏ đều chia sẻ lợi ích trong vấn đề cùng quan ngại. Tin tức từ Tokyo cho biết các quan chức Nhật Bản và Việt Nam sẽ gặp gỡ tại Hà Nội tháng tới để tiến hành các cuộc thảo luận chính thức về an ninh biển. Ngoài ra, Tokyo đã tiếp cận với Manila với cùng cách thức tương tự. Indonesia thì đang tích cực thúc đẩy hoạt động hợp tác nằm ngoài khuôn khổ của ASEAN. Đối với Philippines và Việt Nam, dù chưa bao giờ xích lại gần nhau, thì tranh chấp của họ với Trung Quốc dường như khiến hai nước trở nên gần gũi hơn nhiều. “Chúng tôi trao đổi với nhau và cùng hoạch định chiến lược trong việc làm thế nào để xử lý mối quan hệ với Trung Quốc,” một quan chức Philippines cho biết, “Sự bí ẩn của Việt Nam đã được phá bỏ và một mối quan hệ tốt đẹp đang được phát triển”. Tiếp đó là mối quan hệ giữa Việt Nam và Mỹ - một bản tango phức tạp giữa 2 nước trước đây từng là kẻ thù của nhau. Tại thời điểm này, Washington và Hà Nội đang lặng lẽ nối lại các cuộc thảo luận từng bị đình trệ về mối quan hệ đối tác chiến lược trong tương lai. Trung Quốc có thể rao giảng về chính sách ngoại giao không can thiệp và nói rằng nước này không hướng tới trở thành một sức mạnh bành trướng, nhưng những động thái của các nước láng giềng của họ lại cho thấy Bắc Kinh đang dần mất đi lòng tin của họ. Tóm lại, cách thức mà Trung Quốc áp dụng để khôi phục lòng tin của các nước láng giềng sẽ định hình tương lai của khu vực.

Thực hiện: Đinh Tuấn Anh

Vũ Quang Tiệp